

UCHWAŁA NR XIV.84.2016
RADY GMINY JELENIEWO
z dnia 15 marca 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Jeleniewo na lata 2016 – 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1515 ze zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390), Rada Gminy Jeleniewo uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Jeleniewo na lata 2016-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jeleniewo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY JELENIEWO
Jan Bielecki

Załącznik
do Uchwały Nr XIV.84.2016
Rady Gminy Jeleniewo
z dnia 15 marca 2016 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE JELENIEWO
NA LATA 2016–2020**

Jeleniewo, luty 2016 r.

I. PODSTAWY PRAWNE

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy jest:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) Rozdział drugi pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją,
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.).

Według polskich regulacji prawnych przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm), **które jest ścigane z urzędu.**

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

- „§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.
- §2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.
- §3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”. Od sierpnia 2010 r. nie wymaga zgody osoby wobec której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieska Karta” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów, o których wyżej mowa realizują procedurę „Niebieska Karta” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieska Karta” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są zobowiązane niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną.

II. TEORETYCZNE PODSTAWY ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemocą w rodzinie określane jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody”. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz. U. z 2015 r. poz.1390) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.
3. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
4. **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

III. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE JELENIEWO

Z danych ewidencji ludności (stan na dzień 31.12.2015 r.) wynika, że w Gminie Jeleniewo zamieszkuje 3194 mieszkańców, z czego 1558 stanowią kobiety, co daje 48,77%.

Dominującą grupą wiekową są mężczyźni w wieku między 20 a 65 rokiem życia – 1050 osób oraz kobiety w wieku między 20 a 60 rokiem życia – 887 osób.

Tabela nr 1. Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2013 - 2015

Lata	2013	2014	2015
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta- A”	14	13	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Jeleniewo

Podjęmowanie interwencji wobec rodzin dotkniętych przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie karty”. Do przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Jeleniewo w 2013 roku wpłynęło 14 „Niebieskich Kart”, w 2014 roku - 13, a w 2015 roku - 7. W ostatnim czasie zauważalna jest tendencja spadkowa dotycząca ilości założonych „Niebieskich Kart”. Osobami pierwszego kontaktu z osobą doznającą przemocy w rodzinie jak wynika z analizy dokumentów są najczęściej funkcjonariusze policji.

Tabela nr 2. Liczba interwencji domowych z powodu znęcania się nad rodziną

Rok	2013	2014	2015
Liczba interwencji domowych	7	6	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Rutce Tartak

Z danych Posterunku Policji w Rutce Tartak wynika, iż w 2013 roku odnotowano na terenie Gminie Jeleniewo 7 interwencji dotyczących znęcania się nad rodziną, w 2014 roku – 6, a w 2015 roku – 3 interwencje. W większości zjawisku przemocy w rodzinach towarzyszy nadużywanie alkoholu przez członków rodzin. W wielu przypadkach dostrzega się sytuacje, gdzie problem przemocy nie jest zgłaszany, a rodziny dotknięte przemocą nie współpracują z instytucjami odpowiedzialnymi za wsparcie ofiar przemocy.

Tabela nr 3. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej

lata	2013	2014	2015
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej	13	12	7
w tym			
kobiety	9	8	6
mężczyźni	2	1	1
nieletni	2	3	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Jeleniewo

Z danych w tabeli wynika, iż osobami doznającymi przemocy w rodzinie najczęściej były kobiety, a najrzadziej dzieci. Niektóre dzieci w tych rodzinach same bezpośrednio doznały przemocy, jednak większość z nich jest jedynie świadkami aktów przemocy wobec członków swojej rodziny, co nie pozostaje bez wpływu na ich rozwój.

Tabela nr 4. Liczba sprawców przemocy domowej

Lata	2013	2014	2015
Osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że są sprawcami przemocy	9	10	7
w tym kobiety	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Jeleniewo

Powyższa tabela pokazuje, że na terenie gminy Jeleniewo w głównej mierze osobami wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie są mężczyźni. Dane zawarte w opracowaniach Zespołu Interdyscyplinarnego pokazują również, że problem który współistnieje ze zjawiskiem przemocy domowej jest nadużywanie alkoholu. Dane te jednak w pełni nie oddają obrazu przemocy. Zjawisko to jest powszechne, jednak nie zawsze jest ujawniane, co utrudnia rozpoznanie i przeciwdziałanie jej.

Z danych Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Jeleniewie wynika, iż w 2013 roku wpłynęły 4 wnioski, w 2014 roku - 7, a w 2015 roku 5 wniosków celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu. Na podstawie analiz wniosków zgłoszonych do Komisji ustalono, że w ok. 25 % wniosków pojawiają się informacje dotyczące stosowania przemocy w rodzinie

Tabela nr 5. Liczba zakończonych procedur NK z wyszczególnieniem powodu zakończenia.

Liczba zakończonych procedur NK	lata		
	2013	2014	2015
Liczba zakończonych procedur NK, w tym z powodu:	11	9	14
- braku zasadności podejmowania dalszych działań, zrealizowano indywidualny plan pomocy	9	1	4
- przemoc ustała	2	8	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Jeleniewo

IV. ANALIZA SWOT ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Opracowana diagnoza problemu przemocy w rodzinie, a także potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez osoby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie umożliwiły sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Jeleniewo.

Mocne strony:

- a) znajomość środowiska lokalnego,
- b) współpraca służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- c) funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Jeleniewo,
- d) poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,

Słabe strony:

- a) niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy,

- b) brak specjalistów dostępnych na terenie gminy,
- c) małe zainteresowanie programami korekcyjno-edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc

Zagrożenia:

- a) słaba kondycja ekonomiczna rodzin,
- b) negatywne wzorce zachowań społecznych,
- c) bezradność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów oraz problemy alkoholowe członków rodzin,
- d) brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy,
- e) poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc.

Szanse:

- a) zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą,
- b) stale kształcąca się kadra służb działających na rzecz rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

V. CELE PROGRAMU

Cel główny

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie osób i rodzin dotkniętych przemocą domową.
2. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.
3. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
4. Podnoszenie kompetencji i umiejętności osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania służące realizacji programu

Lp.	Cel szczegółowy	Kierunki działań	Realizatorzy/Partnerzy	Termin realizacji
1.	Wsparcie osób i rodzin dotkniętych przemocą domową	<ul style="list-style-type: none"> a) Zapewnienie schronienia osobom dotkniętym przemocą domową b) udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego a) prowadzenie pracy socjalnej, b) prowadzenie poradnictwa specjalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - PCPR w Suwałkach -specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w Suwałkach, Hostel w Dowspudzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniewie, -Zespół Interdyscyplinarny 	2016 - 2020

		<p>c) edukowanie ofiar w zakresie przysługujących im praw</p> <p>d) motywowanie sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy</p>	<p>- Posterunek Policji w Rutce-Tartak,</p>	
2.	Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy	<p>a) podnoszenie wiedzy w społeczności lokalnej w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>b) prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki w zakresie agresji i przemocy</p> <p>c) współuczestnictwo w kampaniach i programach społecznych dotyczących problematyki przemocy domowej</p> <p>d) rozpowszechnienie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy</p>	<p>- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach</p> <p>-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniewie,</p> <p>- Posterunek Policji w Rutce Tartak,</p> <p>- Zespół Szkół w Jeleniewie,</p> <p>- Zespół Interdyscyplinary,</p> <p>- Służba zdrowia</p>	2016 - 2020
3.	Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<p>a) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,</p> <p>b) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,</p> <p>c) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,</p> <p>d) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,</p>	<p>- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniewie,</p> <p>-Zespół Interdyscyplinary,</p> <p>- Posterunek Policji w Rutce Tartak</p> <p>- GKPiRPAiN w Jeleniewie,</p> <p>- inne jednostki działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	Działania ciągle 2016 - 2020

		<p>e) monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,</p> <p>f) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,</p> <p>g) zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą „Niebieska Karta”,</p> <p>h) udział w działaniach edukacyjno – informacyjnych.</p> <p>i) diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy w rodzinie</p>		
4.	Podnoszenie kompetencji pracowników instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	<p>a) udział członków Zespołu w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, seminariach z zakresu problematyki przemocy w rodzinie przedstawicieli służb</p> <p>b) rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą</p> <p>c) aktywność, współdziałanie i wymiana informacji między służbami</p>	Podmioty wchodzące w skład Zespołu Interdyscyplinarnego	2016 - 2020

VI. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są:

- 1) Rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy,
- 2) Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
- 3) Przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniewie
- 2) Posterunek Policji w Rutce Tartak

- 3) Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Jeleniewie
- 4) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach
- 5) Placówki oświatowe
- 6) Służba zdrowia
- 7) Sąd Rejonowy w Suwałkach
- 8) Organizacje pozarządowe

VIII. SPODZIEWANE EFEKTY

- 1) Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej.
- 2) Wzrost kompetencji służb pracujących w obszarze przemocy domowej.
- 3) Zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie.
- 4) Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy.

IX. MONITOROWANIE PROGRAMU

Realizacja programu będzie systematycznie monitorowana, monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań, rozwijanie programu w przyszłości. Monitorowanie programu będzie prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniewie na podstawie informacji uzyskanych od realizatorów programu. Ostateczne efekty podsumowane zostaną w raporcie po zakończeniu jego realizacji. Przy ocenie programu będą brane pod uwagę następujące wskaźniki:

1. Liczba osób/rodzin objętych pomocą,
2. Liczba osób przeszkolonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. Ilość działań profilaktycznych w placówkach oświatowych,
4. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.
5. Liczba uruchomionych procedur „Niebieska Karta”.
6. Liczba ofiar przemocy w rodzinie.
7. Liczba osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych,
8. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie.

X. Sprawozdawczość

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniewie do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

XI. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu gminy, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.